

Охарактеризувавши наведені показники, можна дійти висновку, що саме міжнародні резерви сприяли стабілізації економіки країни в перші дні війни та в подальшому. Втім, висока залежність від міжнародних резервів при будь-якому їх скороченні чи ліквідації можуть швидко підірвати фінансову стійкість та можливості Нацбанку підтримувати ліквідність. Також, відносно висока ставка за кредитами овернайт може пригнічувати інвестиційну активність.

Регулятору доцільно продовжувати управляти міжнародними резервами та валютними інтервенції, щоб мати змогу забезпечити керовану гнучкість обмінного курсу, задля мінімізації валютних ризиків та збереження цінової стабільності.

Також для вивільнення капіталу, що є ключем до економічного зростання можна розширити державні програми для дешевого інвестиційного кредитування галузей енергетики чи оборонної промисловості та активізувати роботу банку із непрацюючими активами. Загалом, попри складні умови функціонування під час військового стану, який супроводжується значною кількістю ризиків і загроз для національної економіки України, грошово-кредитна система держави продемонструвала відносну стійкість до цих негативних чинників. Реальні показники виявились набагато перспективніші від тих, які прогнозувались експертами на початку війни.

Стабілізації більшості ключових показників підтверджує правильність дій уряду не лише для стабілізації економіки, але й її перспективного розвитку.

Література

1. Чиж Н., Урбан О. Грошово-кредитна політика України: сучасні тенденції та виклики. *Економічний форум*. 2023. № 1. С. 157–162. URL: https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/UD/Downloads/GROSOVO-KREDITNA_POLITIKA_UKRAINI_SUCASNI_TENDENCI.pdf.
2. Фінансові ринки. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets>.
3. Банківський сектор. Облікова ставка НБУ. 2025. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/>.
4. Онищенко В.О., Довгаль Ю.С., Савченко Т.В. Дослідження впливу грошово-кредитної політики на макроконкурентоспроможність країни. *Вісник Української академії банківської справи*. 2011. №2. С. 7–12.
5. Маслій О.А., Глушко А.Д. Державне фінансове регулювання як інструмент мінімізації загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. Вип. 2 (02). С. 125-130.

УДК 336.741.5

*Писанець Марія Євгенівна,
студентка*

Науковий керівник: Вовченко О.С., к.е.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІАТНИХ ГРОШЕЙ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та проникнення цифровізації в усі сфери фінансової системи призводить до глибокої трансформації фіатних грошей, що поступово переходять від традиційної готівкової форми до повністю цифрових еквівалентів. Актуальність цього процесу визначається зростаючими потребами економіки у швидких, безпечних та ефективних платіжних засобах, а також

необхідністю для центральних банків зберегти свій монетарний суверенітет [1] в умовах конкуренції з приватними цифровими валютами.

В табл. 1 відображена схема етапів трансформації фіатних грошей, яка відображає перехід від їх фізичної форми до повністю цифрових державних зобов'язань.

На першому етапі розвитку фіатні гроші існували переважно у матеріальній формі. В обігу використовувалися паперові купюри та металеві монети, а для безготівкових операцій застосовувалися чекові книжки.

Таблиця 1

Етапи цифровізації фіатних грошей		
Етап	Характеристика	Інструменти/технології
I. Епоха готівки та чекових розрахунків	Фіатні гроші існують переважно у фізичній формі та як записи у книгах комерційних банків.	Паперові гроші, монети, чекові книжки.
II. Банківська електронізація (кін. XX - поч. XXI ст.)	Фіатні гроші масово переводяться у електронну форму, але залишаються депозитними зобов'язаннями комерційних банків. Частка готівки падає.	Дебетові/кредитні картки, банкомати, системи SWIFT, кліринг, інтернет-банкінг.
III. Конкуренція цифрових активів (поточний етап)	Поширення приватних цифрових валют (криптовалюти, стейблкоїни), які пропонують нові платіжні рішення.	Блокчейн, криптовалюти (Bitcoin), глобальні стейблкоїни (USD-pegged).
IV. Державна цифрова адаптація (наступний етап)	Нова суверенна форма центральних банків – CBDC як пряме цифрове зобов'язання держави.	CBDC, е-гроші, інтеграція в національні платіжні системи, API.

Другий етап характеризується масовим переходом грошей в електронну форму, але вони, як і раніше, мають депозитні зобов'язання комерційних банків. З'явилися дебетові та кредитні картки, які стали основним інструментом безготівкових платежів. Використовуються міжнародні системи переказів SWIFT, європейська система SEPA, а також різноманітні системи банківського обслуговування онлайн [2].

На нинішньому етапі цифровізації приватні цифрові валюти створюють конкуренцію традиційним платіжним системам. Цифрові валюти стали невід'ємною частиною сучасного фінансового середовища, вони відкривають нові можливості для прискорення фінансових операцій, підвищення фінансової інклюзії та створення інноваційних бізнес-моделей [3]. Можна виділити наступні переваги цифровізації фіатних грошей:

- зручність і швидкість транзакцій;
- фінансова інклюзія, тобто розширення доступу населення й бізнесу до фінансових послуг;
- скорочення державних витрат на випуск, обслуговування обігу, зберігання банкнот і монет;
- прозорість відстеження транзакцій та обліку доходів, які забезпечують цифрові платежі;

– захищеність транзакцій сучасними криптографічними методами, внаслідок чого підвищується безпека платежів [4].

Водночас, поширення цифрових активів супроводжується низкою суттєвих викликів – від безпекових ризиків і технічних обмежень до податкових труднощів і регуляторної невизначеності. Передусім, постає проблема порушення конфіденційності, оскільки держава отримує змогу відстежувати всі без винятку транзакції, що потенційно забезпечує посилений контроль над фінансовим життям громадян. До того ж, гостро стоїть питання кібербезпеки: цифрова валюта піддається загрозам хакерських атак, фішингу та витоку даних, причому система стає особливо вразливою зі збільшенням кількості користувачів. Одночасно з цим зростають ризики монопольних зловживань на ринку фінансових послуг, що може виражатися у встановленні завищених комісій та обмеженні конкуренції.

Наступний етап цифровізації - запровадження власних цифрових валют (CBDC), емітованих центральним банком. Національний банк України працює над створенням е-гривні, що може стати інструментом цифрової трансформації фінансової системи, зміцнення довіри до безготівкових розрахунків та підтримки інновацій у сфері fintech [5]. Реалізація цієї ініціативи потребує ретельного регулювання та продовження досліджень, орієнтованих на безпеку, прозорість і ефективність упровадження цифрової валюти центрального банку.

Цифровізація фіатних грошей є незворотним процесом, що зумовлює фундаментальні трансформації світової фінансової системи. Цей процес характеризується низкою суттєвих переваг, зокрема, підвищенням прозорості фінансових операцій, оптимізацією швидкості розрахунків, забезпеченням глобальної фінансової інклюзії та посиленням безпеки платежів, однак, він також породжує значні виклики. Наслідуючи глобальні тенденції, Україна розпочала розробку власної цифрової валюти – е-гривні, впровадження якої позиціонується як стратегічний етап розвитку національної фінансової системи та ключовий елемент інноваційного розвитку національної економіки.

Література

1. Шаповал Ю. І. Цифрові валюти центральних банків: досвід пілотних проєктів та висновки для НБУ. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 4. С. 103-121. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001341843>.
2. Визначено перелік важливих об'єктів платіжної інфраструктури в Україні. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/viznachenno-perelik-vajlivih-obyektiv-platijnoyi-infrastrukturi-v-ukrayini-18286>.
3. Козій Н., Дудник М., Кондаурова Д. Цифрові валюти: виклики, перспективи та регуляторні аспекти. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 48-56. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.048>.
4. Муран Р. Як працюватиме цифрова гривня, її переваги й загрози — пояснення юристів. *Vector*. URL: <https://vctr.media/ua/yak-praczuuye-cifrova-grivnya-i-yaki-zagrozi-nese-royasnennya-yuristiv-193255>.
5. Вовченко О.С. Потенціал і виклики CBDC: характеристика емісійних моделей. *Current scientific goals, approaches and challenges* : collection of sci. papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV Int. Sci. and Theor. Conf., June 13, 2025. Dresden : ICSR, 2025. P. 41-48.